

ЛІЗИНГ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ АВТОТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

Обґрунтовано теоретичні положення використання лізингу як інструменту підвищення ефективності надання транспортних послуг. Визначено основні складові угоди щодо лізингу транспортних засобів.

Ключові слова: лізинг, послуга, угода, бухгалтерський облік

Klymenko I.

LEASING IN THE SYSTEM OF PROVIDING SERVICES BY MOTOR TRANSPORT COMPANIES: ACCOUNTING ASPECTS

Theoretical regulations of using leasing as a tool for improving the efficiency of transport services are grounded. Main components of the agreement concerning the leasing of vehicles are determined.

Keywords: leasing, service, agreement, accounting

Вступ. У сучасних умовах господарювання автотранспортний бізнес займає вагомe значення у системі життєзабезпечення економічних відносин і функціонування всієї економічної системи кожної країни, а також світу. Дослідження підприємств автотранспорту України вказує на необхідність залучення фінансових ресурсів для їх спрямування в оновлення автопарку. Адже автопарк підприємства є основою його конкурентоспроможності й відповідно дозволяє підвищити ефективність надання транспортних послуг та покращити результативність діяльності всього підприємства.

Одним із напрямів залучення фінансових ресурсів на оновлення автотранспортного бізнесу є лізинг. Лізинг транспортних засобів є одним із найефективніших фінансових інструментів, який впливає на особливості надання транспортної послуги та дозволяє підприємству підвищити конкурентоспроможність як окремої послуги, так і вивести підприємство на якісно нове конкурентне місце на ринку автотранспортних послуг. На сьогоднішній день в Україні немає достатньо розробок щодо управління й облікового відображення надання транспортних послуг на основі лізингу, що знижує ефективність застосування даного фінансового інструменту та, відповідно, не дає можливості оцінити його значення. Така ситуація актуалізує наукові дослідження, спрямованні на виявлення особливостей та встановлення напряму розвитку системи управління транспортними послугами на основі лізингу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми управління транспортними послугами на основі лізингу й облікове відображення операцій, пов'язаних з ними, стали об'єктом наукового дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких: Г. Ю. Жолнерчик, Л. А. Перетятко, О. Б. Васильчи-

шин, О. О. Ляхова, М. М. Федірко, Р. П. Саблук, О. В. Дорофєєва, О. Б. Дорош, Н. О. Лобода, Т. І. Хомуляк, О. М. Колеснікова, О. М. Розмислов, С. М. Лайчук, Т. А. Бондар, О. В. Годованець, О. В. Кленін, К. А. Малишенко, С. Є. Ткаченко, І. В. Вишнякова, В. В. Іванишин, В. М. Настасьєв, С. Т. Пілецька, Ю. Є. Холодна, Н. А. Карасьова, Н. І. Подольчак, Ю. М. Бабак, О. А. Плаксін, О. І. Шкуратов, Г. Є. Павлова, Т. В. Куліш, Л. В. Соболю, А. В. Подік, О. А. Сапліна, Т. В. Сівашенко, О. П. Овсак, К. В. Кабаніхіна, А. М. Кулик, О. М. Левковець, Р. Я. Москалик, С. В. Дідур, В. А. Гайдук, Н. І. Мужук, О. В. Борисюк, О. В. Кругляк, О. М. Лук'янова, Т. А. Черемисова, Ю. С. Гринчук, О. І. Баєва, О. В. Гудима, І. О. Щєбликіна. Проте, особливості використання лізингу автотранспортними підприємствами і теоретичні положення облікового відображення операцій пов'язаних з ним потребують подальшого дослідження.

Виклад результатів досліджень. Метою діяльності будь-якого автотранспортного підприємства є надання послуг встановленого обсягу і якості у визначені терміни. Проте при встановленні масштабів послуги слід виходити не тільки з народногосподарських та індивідуальних потреб у ній, але також у необхідності враховувати досягнення максимального рівня її ефективності. Тому оцінювати якість роботи підприємства слід, насамперед, за допомогою визначення економічної ефективності послуги.

Дослідження характерних рис, притаманних функціонуванню автотранспортних підприємств та особливостей тієї чи іншої організаційно-правової форми показало, що сучасним умовам найбільше відповідає створення автотранспортних підприємств у формі акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю. Організаційні особливості і форма їх прояву (організаційна форма)

автотранспортних підприємств впливають на можливість росту і ефективність використання їх стратегічного потенціалу. У широкому сенсі, під потенціалом розуміється здатність суб'єкта господарювання найбільш ефективно вирішувати головні завдання при оптимальному використанні наявних економічних ресурсів.

Розвиток стратегічного потенціалу, загалом, орієнтований на покращення економічного стану автотранспортного підприємства, зокрема, на зростання його конкурентоспроможності, прибутковості та рентабельності шляхом пропозиції реальним і потенційним клієнтам більш якісних послуг з перевезення вантажів та створення нових супутніх продуктів і послуг.

Основним завданням будь-якої організації є формування потенціалу адаптації до змінних ринкових умов, підвищення своєї конкурентоспроможності та зменшення негативного впливу ризиків і факторів невизначеності. З цією метою багато з них прагнуть знайти способи ведення своєї діяльності із найменшими втратами та максимальною вигодою для свого бізнесу. Одним з варіантів, що дозволяють підвищити ефективність використання грошових коштів і виробничих активів, є лізинг (рис. 1).

Починаючи з 90-х років ХХ століття вітчизняними автотранспортними підприємствами стала широко застосовуватися практика лізингу транспортних засобів, коли зацікавлені автоперевізники замість придбання повітряного судна у виробника або колишніх його власників використовують нові або використовувані раніше транспортні засоби на основі лізингового договору. Для автотранспортного підприємства як лізингодержувача такий транспортний засіб не є власністю, що значно знижує ризик витрат при його експлуатації, крім того, є можливість використання податкових і митних пільг. Лізинг транспортних засобів дозволяє автотранспортним підприємствам підтримувати імідж за рахунок оновлення свого транспортного парку.

Лізинг вигідний для автотранспортних компаній тим, що з'являється можливість експлуатації транспортного засобу необхідного типу і провізної ємності, не сплачуючи відразу його повну вартість. Це дозволяє відновити і розширити парк транспортних засобів автотранспортного підприємства без великих фінансових витрат.

Автотранспортні компанії використовують фінансовий лізинг з метою уникнення капітальних витрат і заборгованості, що виникають при купівлі транспортного засобу у виробника, або для зниження податкових та інших витрат. Строк фінансового лізингу може збігатися з терміном корисного використання транспортного засобу (10-15 років), але якщо у фінансовий лізинг береться транспортний засіб, який вже був в експлуатації, його термін є меншим.

Лізингодержувач сплачує лізингові платежі з отриманих доходів від експлуатації предмета лізингу і після закінчення терміну дії лізингового контракту може стати власником об'єкта, якщо це передбачено в договорі (тобто опціон). Вартість предмета лізингу відображається у балансі автотранспортного підприємства в складі необоротних активів.

Оперативний лізинг використовується для забезпечення оперативних потреб автотранспортних компаній в додаткових транспортних засобах, після чого транспортний засіб повертається лізингодавцю. Лізингодавець є власником транспортного засобу і несе ризики поломки та втрати повітряного судна, включаючи ризик його зносу. Лізинг за договором оперативного лізингу лізингодержувач розцінює як позабалансову угоду, тобто транспортний засіб не фігурує у складі необоротних активів у балансі.

Можливість укладення лізингових договорів на короткий термін дає великі вигоди, оскільки дозволяє використовувати лізинг в якості тимчасового заходу і, в принципі, може допомогти автотранспортним компаніям уникнути негативних наслідків циклічних змін економічного становища в галузі.

Світовий досвід показує, що лізинг для більшості автотранспортних компаній є одним з найбільш доступних і ефективних способів оновлення парку транспортних засобів. Від ефективної реалізації лізингових проектів в автотранспортній компанії залежить безліч показників ефективності її діяльності у наступні роки.

На основі вивчення послуг, які надаються вітчизняними лізинговими компаніями, що спеціалізуються на автолізингу (ALD Automotive (ТОВ "Перша Лізингова Компанія") [1], Avis Україна [2], АБ "Діамант" [3], ТОВ "АСТРА ЛІЗИНГ" [9], АТ "ІНДЕКС-БАНК" [4], ЗАТ "Єврофінанс" [6], Райффайзен Лізинг Аваль [7], ТОВ "Богдан-лізинг" [10], ТОВ "ВАБ Лізинг" [11], ТОВ "Вестлізинг" [12], ТОВ "Драйв Порт" [13], ТОВ "Євро Лізинг" [14], ТОВ "Компанія "Лізинговий дім" [15], ТОВ "Ласка Лізинг" [16], ТОВ "ЛД Лізинг" [17], ТОВ "Лізинг-Маркет" [18], ТОВ "Перша Західно-Українська Лізингова Компанія" [8], ТОВ "УКІО БАНК ЛІЗИНГ" [19], ТОВ "УніКредит Лізинг" [21], ТОВ "Універсальна лізингова компанія "Ленд-ліз" [20]) можна визначити особливості процесу лізингу транспортних засобів й відповідно сформулювати особливості послуг, які супроводжують лізинг. Ідентифікація даних послуг, які пропонуються лізинговими компаніями є основою визначення складових бізнес процесів надання транспортної послуги автотранспортним підприємством. Це пов'язано з тим, що послуги лізингових компаній можуть бути як консультативними так і технічними, які в свою чергу забезпечують весь процес використання автотранспортним підприємством транспортного засобу, який отриманий в лізинг. Відповідно до цього, визначають особливості калькулювання собівартості та обліку витрат окремих видів транспортних послуг.

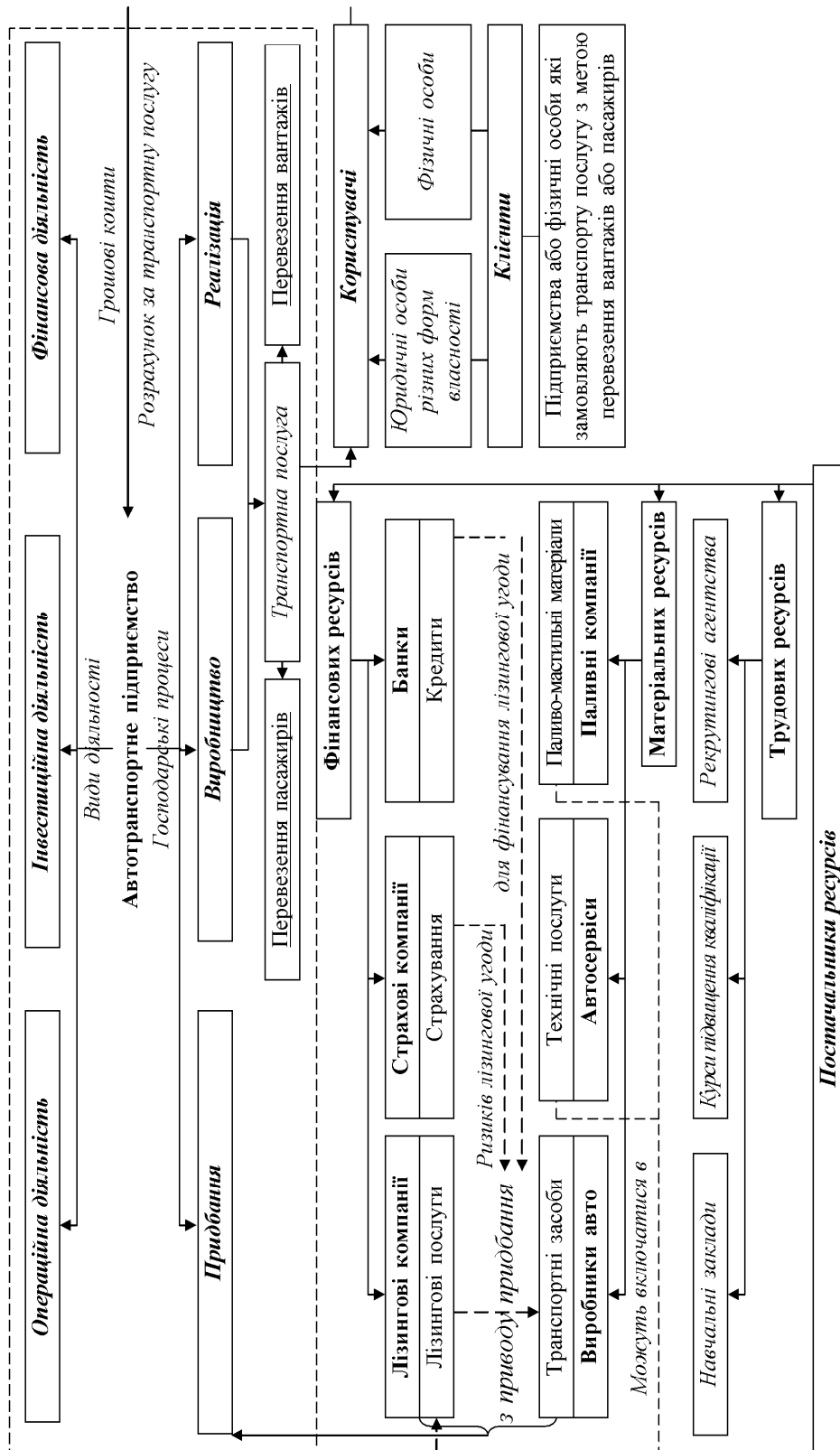

Рис. 1. Місце лізингу в діяльності автотранспортного підприємства (розроблено автором)

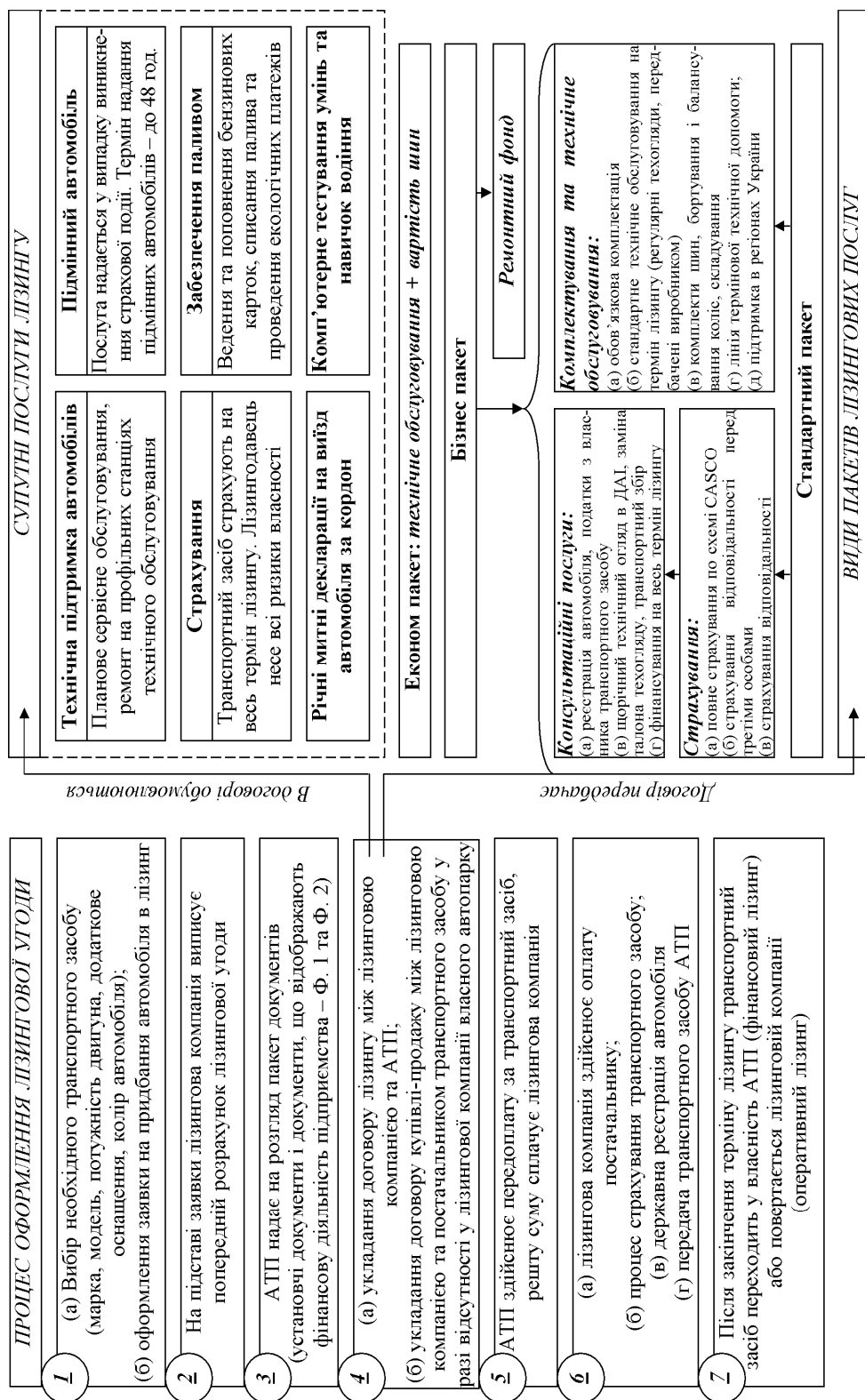

Рис. 2. Складові лізингової угоди щодо транспортного засобу (розроблено автором)

На рис. 2 на основі аналізу послуг, які надаються вище перерахованими лізинговими компаніями щодо лізингу транспортних засобів представлено особливі складові лізингової угоди, зокрема: по-перше, ідентифікація дій, щодо оформлення лізингової угоди та передачі транспортного засобу автотранспортній компанії; по-друге, ідентифікація послуг, які надаються лізинговими компаніями, щодо лізингу транспортного засобу; по-третє, характеристика послуг з прокату щодо лізингу транспортних засобів, які надаються вітчизняними лізинговими компаніями.

Лізингова угода, об'єктом якої виступає транспортний засіб, може мати ряд особливостей. На основі дослідження господарської діяльності компанії SIXT, прийшли до висновку, що на особливості управління та формування собівартості транспортної послуги на основі лізингу транспортних засобів впливають додаткові послуги. Розглянемо їх склад та особливості:

- технічна підтримка автомобілів – полягає у проведенні планового сервісного обслуговування, ремонту, транспортних засобів в різних регіонах країни тощо;

- страхування. Автомобілі страхуються на весь термін лізингу. Будучи власником автомобіля, лізингодавець несе всі ризики власності, наприклад, веде всі судові розгляди у разі ДТП;

- цілодобова телефонна лінія виділена для забезпечення технічної допомоги. За телефоном приймаються як планові заявки на проведення техобслуговування, так і екстрені дзвінки для надання технічної допомоги. Дана лінія забезпечує консультативну допомогу при страхових випадках, кваліфіковані консультації з сервісу, можливість виклику представника компанії для врегулювання питань з ДАІ та третьою стороною, можливість виклику евакуатора;

- підмінний автомобіль. Така послуга надається у випадку виникнення страхової події для збереження мобільності клієнтів. Термін надання підмінних автомобілів - до 48 годин. Вартість даної послуги може дорівнювати вартості місячного орендного платежу, пропорційно кількості використаних днів;

- комп'ютерне тестування умінь та навичок водіння. Організація курсів удосконалення водійської майстерності або спеціалізовані курси з водіння;

- забезпеченню автомобілів паливом. Дана послуга базується на веденні та поповненні бензинових карток, списання палива і проведенні платежів щодо екології за закуплене паливо.

Таким чином, проведено дослідження в галузі використання лізингу при наданні транспортних послуг автотранспортними підприємствами дозволило розкрити основні напрями підвищення ефективності діяльності автотранспортного бізнесу, та визначити напрями розвитку обліково-аналітичного забезпечення всієї системи управління господарською діяльністю на підприємствах галузі.

Висновки. На основі проведеного дослідження особливостей використання інструменту лізингу автотранспортними підприємствами ми дійшли таких висновків: по-перше, лізинг є одним з найбільш ефективних інвестиційних інструментів, який дозволяє підвищити ефективність транспортних послуг, шляхом

оновлення основного капіталу та збільшення його складу; по-друге, система лізингу направлена на обслуговування транспортної послуги не лише в момент передачі об'єкту лізингу – транспортного засобу, але й під час його використання; по-третє, використання лізингу автотранспортними підприємствами обумовлює необхідність трансформації організації та методики бухгалтерського обліку витрат та калькулювання собівартості транспортної послуги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ALD Automotive (ТОВ “Перша Лізингова Компанія”) : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.aldautomotive.ua
2. Avis Україна : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.avis.com.ua
3. АБ “Діамант” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.diamantbank.ua/>
4. АТ “ІНДЕКС-БАНК” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.indexbank.ua
5. Бізнес-Гід : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://business-guide.com.ua/>
6. ЗАТ “Єврофінанс” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurofinance.com.ua/>
7. Райффайзен Лізинг Аваль : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rfa.com.ua
8. ТОВ “Перша Західно-Українська Лізингова Компанія” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pzulk.com.ua
9. ТОВ “АСТРА ЛІЗИНГ” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.astraleasing.biz
10. ТОВ “Богдан-лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : bogdan-leasing.com
11. ТОВ “ВАБ Лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.tbileasing.com.ua
12. ТОВ “Вестлізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wls.com.ua>
13. ТОВ “Драйв Порт” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.driveport.com.ua
14. ТОВ “Євро Лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lease.com.ua
15. ТОВ “Компанія “Лізинговий дім” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.leasinghouse.com.ua
16. ТОВ “Ласка Лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lasca-leasing.com
17. ТОВ “ЛД Лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ld-leasing.ua
18. ТОВ “Лізинг-Маркет” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.leasingmarket.com
19. ТОВ “УКІО БАНК ЛІЗИНГ” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ubleasing.kiev.ua>
20. ТОВ “Універсальна лізингова компанія “Ленд-ліз” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.l-l.com.ua/>
21. ТОВ “УніКредит Лізинг” : Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unicreditleasing.com.ua>